

Bevarandeplan för Natura 2000-området *SE0540256 Olof-Svensgården*

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 - områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat- direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och natur- typer, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska under- lätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skydds- beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillstånds- plikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Jenny Wendel

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540256 Olof-Svensgården

Kommun: Götene

Områdets totala areal: 4,9 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-12-12

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2001-06-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6270 - Silikatgräsmarker

6410 - Fuktängar

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

I Natura 2000-området är de prioriterade bevarandevärdena naturtyperna silikatgräsmarker och fuktängar med en värdefull flora och den fridlysta större vattensalamandern.

Motivering:

En betesmark med vissa floravärden och relativt höga trädvärden.

Prioriterade åtgärder:

- Årlig hävd med bete.
- Røjning av unggran och sly.

- Restaurering av dammen där större vattensalamander tidigare noterats.
- Området bör omfattas av åtagandeplan för betesmarker och slåtterängar med särskild skötsel eller av ett skötselavtal.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Olof-Svensgården är beläget 3,5 km söder om Götene i ett öppet jordbrukslandskap på lerslätten. Området är till största delen omgivet av odlad mark och ingår i en större beteshage med både öppen och trädklädd betesmark. De öppna delarna har en viss ängsflora med bl.a. ängsvädd, jungfrulin och knägräs. I buskskiktet finns hassel, rosbuskar och en. Området består av omväxlande torra, friska och fuktiga marker. Några mindre delar har tidigare varit åkermark och har därför ringa naturvärde. I sydvästra delen av objektet övergår den öppna hagen till betad skog, varav endast en mindre del ingår i Natura 2000-området. Denna trädklädda mark utgör ingen Natura 2000-naturtyp, men är en viktig livsmiljö för större vattensalamander.

I området finns flera solitärträd, främst ek, varav tre jätteträd. Hagmarksträd som dessa har höga naturvärden knutna till sig. Området kantas av träd- och buskvegetation med huvudsakligen ek, björk och klibbal. Klibbal är även vanlig utmed de bäckar som rinner genom området. Gångarebäcken rinner utmed områdets norra gräns och går samman med en mindre bäck som kommer söderifrån. Fuktigare partier finns i områdets södra del samt i anslutning till bäckarna.

Utvecklingsmark:

Ca 1 ha av Natura 2000-området är klassat som utvecklingsmark med målnaturtyperna 9070 och 9071.

Vad kan påverka negativt

- Alla typer av exploateringsföretag, byggnation, grävning, schaktning, dikning, dränering, täktverksamhet och upplag etc. i eller i direkt anslutning till området kan förstöra eller skada naturtyper. Antingen som en direkt effekt eller genom anläggningsarbetet.
- Avverkning, röjning, gallring, körning och andra åtgärder som påverkar hydrologi, lokalklimat och markstruktur utgör ett hot. T.ex. så försvinner leklokaler generellt för större vattensalamander genom igenläggning av dammar.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck kan påverka naturtyperna negativt. Risken för överbete är dock inte lika stor i fuktiga marker som i torra.
- För svag eller utebliven hävd förändrar artsammansättningen och leder till att buskar och träd kan breda ut sig. Många av arterna är konkurrenssvaga, vilket innebär att om buskar och ljung breder ut sig minskar örternas möjlighet till fortlevnad och spridning.
- Åtgärder som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag kan påverka naturtyperna negativt.
- För naturtyperna främmande arter kan påverka konkurrensförhållanden, predationstryck och orsaka sjukdomar. Inplantering av fisk och kräftor medför starkt försämrade nyrekrytering av större vattensalamander.
- Spridning av kemikalier som bekämpningsmedel och växtnäringsämnen, gödsel gödsel (förutom från betande djur) samt stödutfodring kan påverka artsammansättningen negativt.

Övergödning i dammen kan bidra till perioder av syrebrist vilket har en negativ inverkan för överlevnaden av ägg och larver av större vattensalamander.

- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar och kväveläckage från angränsande marker kan påverka floran negativt.
- Älg och annat vilt kan förhindra föryngring av lövträden.
- Ökat graninslag, barrskogsplantering eller igenväxning runt annars lämpliga lekvatten för större vattensalamander medför bl.a. beskuggning som fördröjer eller omintetgör överlevnadsmöjligheterna för larverna. Större vattensalamander försvinner ofta när pH understiger 5,0 i vattnet.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken). Om en verksamhet/åtgärd påverkar ett Natura 2000-område så kan denna vara tillståndspliktig även om den utförs utanför Natura 2000-området.

Större vattensalamander är fridlyst enligt artskyddsförordningen (2007:845), vilket innebär att man inte får samla in, skada eller döda ägg, larver eller vuxna djur av arten samt att artens lekvatten och uppehållsmiljöer är fredade. Arten har även beteckningen N i artskyddsförordningens bilaga 1, vilket betyder att arten kräver noggrant skydd enligt art- och habitatdirektivet.

Förutom Natura 2000-bestämmelserna omfattas inte området av något områdesskydd. Ett långsiktigt skötselavtal, naturvårdsavtal eller en åtagandeplan för betesmarker och slåtterängar med särskild skötsel bör finnas.

Årlig hävd med bete är en förutsättning för att naturvärdena ska bestå och utvecklas. Rövning av sly och unggran måste göras för att gynna hävdgynnade arter.

Restaurera och därefter hålla vattnet där större vattensalamander tidigare noterats öppet samt se till att det finns murkna trädstammar och stubbar och fuktig lövdominerad skog i närheten av dammen. Inventera större vattensalamander efter restaureringen av dammen.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 2,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen dominerar i området. I nordöst finns ett område med små torra moränkullar med en mager ängsflora, i områdets övriga delar finns omväxlande torra, friska och fuktiga marker.

Generell beskrivning:

Naturtypen beskrivs generellt som artrika, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen på torra till friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet.

Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0–30 %.

Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Örtrikedomen är viktig för många insekter, inte minst fjärilar och bin.

Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat.

Typiska arter i naturtypen är blåsuga, slättergubbe, darrgräs, jungfrulin, slät dyngbagge (m.fl. dyngbaggsarter), månhornsbagge, vårtordyvel, ängspärlemorfjäril, smultronvisslare, slättergräsfjäril m.fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av Silikatgräsmarker (6270) ska vara minst 2,4 hektar. Regelbunden hävd ska påverka området, genom årligt bete (ej vintertid), eller genom slåtter och efterbete. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur eller sambete med vall, ska förekomma. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Träd- och buskskikt ska förekomma i måttlig mängd och ha en naturlig fördelning. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Solexponerade, varma miljöer och strukturer ska utgöra ett påtagligt inslag i gräsmarken.

Värdefulla träd, t.ex. bärande och blommande träd, hålträd, hagmarksträd, gamla träd av ek, björk, tall och klibbal etc. ska förekomma allmänt-rikligt. Värdefulla buskar t.ex. bärande och blommande buskar, snår och brynbildande buskar ska förekomma allmänt-rikligt.

Artsammansättningen i fält- och bottenskiktet ska vara naturlig/karakteristisk för naturtypen.

Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas allmänt-rikligt och föryngra sig.

Negativ påverkan

Se den övergripande delen.

Bevarandeåtgärder

Se den övergripande delen.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen är dåligt. Bättre hävd och röjning av sly krävs för att naturtypen ska få gynnsamt bevarandetillstånd.

6410 - Fuktängar

Areal: 1,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fuktängar med bl.a. de typiska arterna gökblomster och hirsstarr finns framför allt i områdets sydöstra del, samt omväxlande med torrare marker i norr och väster.

Generell beskrivning:

Hävdpräglade fuktängar med blååtäl eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %.

Typiska arter för naturtypen är bl.a. jungfru Marie nycklar, gökblomster, granspira, ormrot, och slätterblomma.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändrad hydrologi som tex förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av Fuktängar (6410) ska vara minst 1,6 hektar. Regelbunden hävd genom bete (ej vintertid) eller slåtter och efterbete ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut.

Hydrologin ska vara naturlig och markfuktigheten tillräcklig. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan. Näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur och sambete med vall, ska förekomma.

Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Värdefulla träd, t.ex. bärande och blommande träd, hålträd, hagmarksträd, gamla träd etc. ska förekomma tämligen allmänt. Värdefulla buskar t.ex. bärande och blommande buskar, snår och brynbildande buskar ska förekomma tämligen allmänt. Artsammansättningen i fält- och bottenskiktet ska vara naturlig/karaktäristisk för naturtypen. Typiska kärlväxter såsom t.ex. gökblomster och hirsstarr ska förekomma tämligen allmänt. De typiska och karaktäristiska arterna samt andra naturligt förekommande arter ska förnygra sig.

Negativ påverkan

Se den övergripande delen.

Bevarandeåtgärder

Se den övergripande delen.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen är delvis gynnsamt. Rójning och bättre hävd krävs för att tillståndet ska bli gynnsamt i hela naturtypen.

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

I områdets västra del finns en igenvuxen damm som idag (2016) är fuktig sänka. Dammen var tidigare lekvatten för större vattensalamander. De partier av området som består av högre och tätare vegetation, med murkna stockar, stubbar och mossbeklädda stenar, utgör livsmiljö för den större vattensalamandern.

Generell beskrivning:

Större vattensalamander leker på våren i små till medelstora, permanenta vattensamlingar, som kan vara gårds- och branddammar, grusgröpar, lertäkter, naturliga kärr, hållkar, avsnörda kustvikar eller skogstjärnar. Det är ovanligt att vattnen är mindre än 10 meter i diameter och grundare än 0,5 meter. Att vattnet är permanent är viktigt för den långa larvutvecklingen. Större vattensalamander är snäv i val av lekmiljö. Ofta finner man den i dammar utan att reproduktion förekommer där. Dessa lokaler verkar endast användas som tillfälliga rastlokaler.

Lekvattnen bör vara fisk- och kräftfria eftersom larverna är utsatta för en kraftig predation från dessa djurgrupper. Frånvaron av fisk innebär också att det finns ett rikt utbud av lämplig föda (evertebrater). Flertalet av de svenska lekvattnen har hög mångfald av ryggradslösa djur och ofta även av vattenväxter som t.ex. olika arter av förgätmigej, *Myosotis* spp., nate, *Potamogeton* spp., och igelknopp, *Sparganium* spp. Lekvattnen bör vara solbelysta så att de blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten. Svala och skuggade vatten med låga pH-värden (under 5,0) eller höga koncentrationer av kväve (över 0,13 mg nitrat/l; över 0,25 mg ammonium/l) tycks undvikas i reproduktionssammanhang.

Med undantag för lek- och larvperioden lever större vattensalamander på land, där den tycks ha mycket specifika val av miljö. Djuren håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smånagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog, men påträffas sällsynt även på öppen mark som t.ex. i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring.

Kravet på landmiljöer, fria från mänsklig påverkan, gör arten särskilt känslig för störningar, exempelvis avverkning av gammal lövdominerad skog. Kravet på god vattenkvalitet gör arten känslig för försurning, ökad näringstillförsel via vattendragen samt förändrad hydrologi. De vuxna individerna vandrar i normalfallet ca 10-100 meter för att nå nya lekvatten. Det korta spridningsmönstret gör att habitatförsörelse och fragmentering av landskapet lätt kan isolera populationen ifrån varandra.

Bevarandemål

Arealen småvatten där större vattensalamander leker ska vara minst 0,02 ha. Arten ska finnas i en livskraftig population. Områdets lekvatten ska vara solbelyst, fiskfritt, ha ett gynnsamt pH (över 5,0) och omges av orörd lövskog samt hävdad betesmark. Lekvattnets hydrologi ska vara opåverkad. Det ska inte förekomma någon gödsling i anslutande marker och grov död ved ska lämnas.

Negativ påverkan

Se den övergripande delen

Bevarandeåtgärder

Se den övergripande delen

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är okänt. Inventering bör göras efter restaurering av dammen.

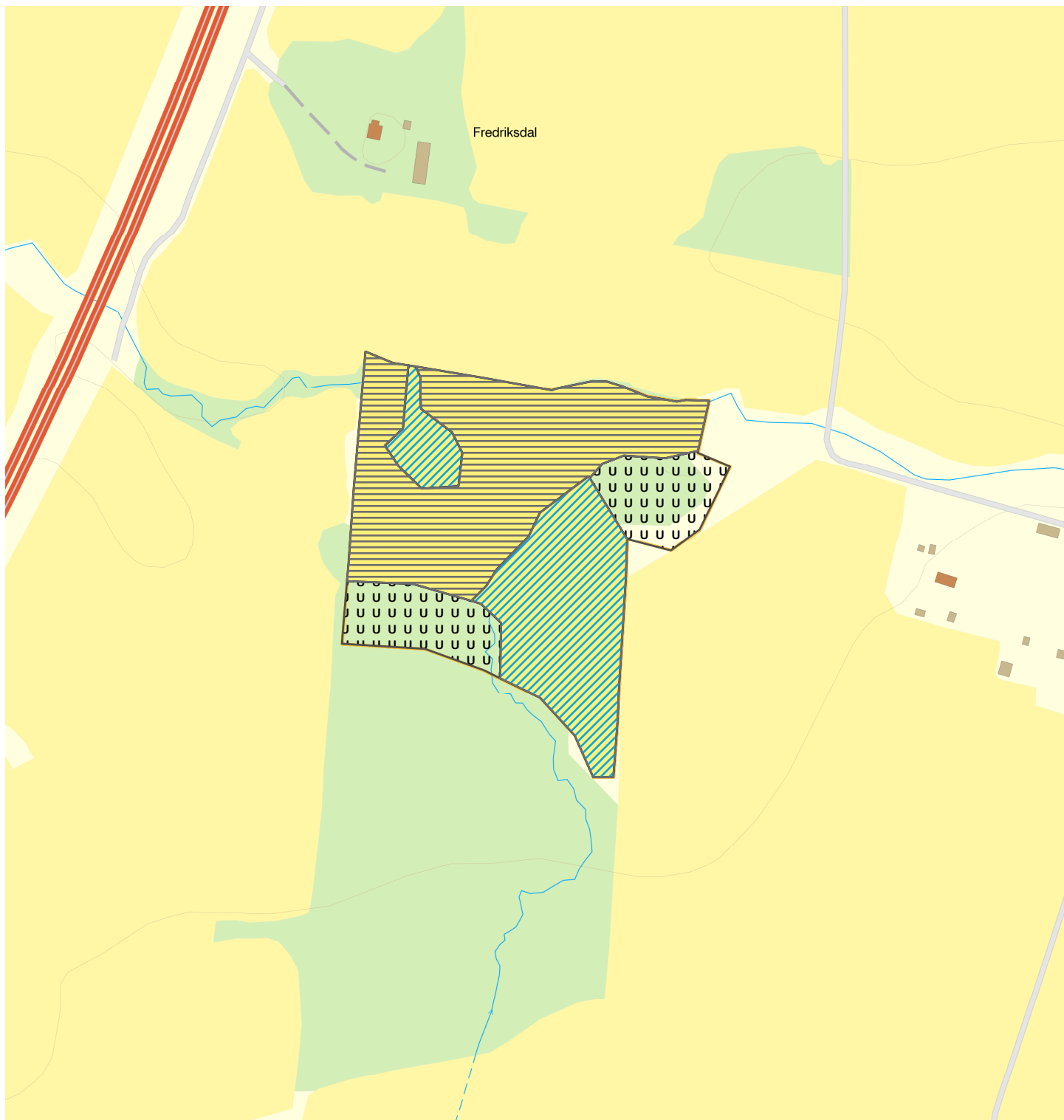
Dokumentation

- Cederberg, B., Löfroth, M. 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000.
- Gärdenfors, U., 2000. Rödlistade arter i Sverige 2000– The 2000 Red List of Swedish Species.
- ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Götene kommun, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Skogsvårdsstyrelsen. 1998.
- Lövskogsinventering Götene kommun.
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1988. Ängs- och hagmarker i Götene kommun.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 1998. Småvatten i Skaraborg. Rapport 1998:3
- Naturvårdsverket. 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.
- Niesel, J. & Berglind, S-Å. 2004. Habitat och hotsituation för större vattensalamander (*Triturus cristatus*). Sammanställning och utvärdering av inventeringar i Värmlands län 1991-2003.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. Miljöenheten. Rapport 2003:16.
- Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000/. 2016-05
- Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2016-05.

Bilagor

1. Natura 2000-områdets avgränsning
2. Naturtypskarta

Natura 2000-naturtypskarta, Olof-Svensgård SE0540256 Götene kommun

- 6270 - Silikatgräsmarker
- 6410 - Fuktängar
- Utvecklingsmark, icke Natura-naturtyp
- Natura 2000 Habitatdirektivet (SCI)